

БЮЛЕТИН

Решения на ЕСПЧ по дела срещу България

Брой 4
октомври – декември 2014 г.

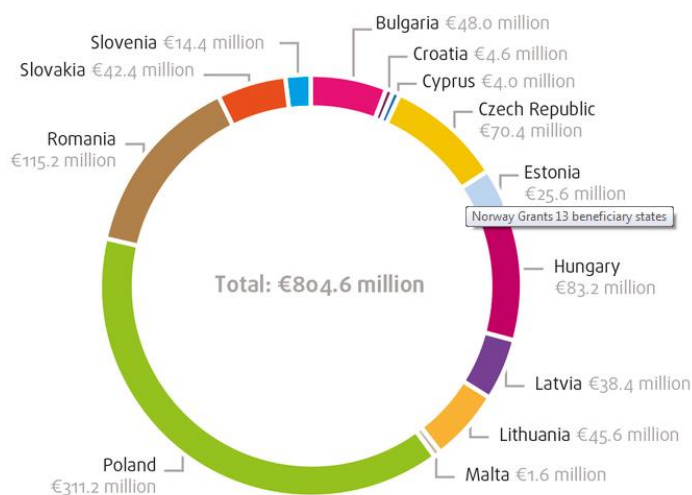
Бюлетинът е разработен в рамките на предефиниран проект № 3 „Укрепване на националните компенсаторни мерки за обезщетяване при твърдени нарушения на Конвенцията за правата на човека и основните свободи на Съвета на Европа и капацитета за изпълнение на решенията на Европейския съд по правата на човека”, с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014 г. с безвъзмезден грант по Програмна област 31 Повишаване на капацитета и изграждане на сътрудничество в съдебната система.

Цялата отговорност за неговото съдържанието се носи от Дирекция „ППРБЕСПЧ” и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Програмния оператор или на Донора.

За донора

В периода 2009-2014 г. Норвежкия финансов механизъм подкрепя 61 програми в 13 европейски държави. Норвежкия финансов механизъм е достъпен за тринадесетте страни-членки, които се присъединиха към ЕС през 2004, 2007 и 2013 г.

За настоящия период по Норвежкия финансов механизъм са отделени осемстотин и четири милиона евро. Решаващият орган по схемата за безвъзмездна финансова помощ е Министерството на външните работи на Кралство Норвегия. Норвегия също така осигурява 95% от финансирането на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство (EEA Grants).

Съставител:

Дирекция „Процесуално представителство на Република България пред Европейския съд по правата на човека”, Министерство на правосъдието

Контакти за кореспонденция:

Електронна поща: project3@justice.government.bg

Интернет страница: humanrights.bg (в проект)

Съдържание:

„Мулини срещу България“.....	2
„Леви и други срещу България“	3
„Тонкеви срещу България“	5
„Сотирова срещу България“	9
„Агонцев срещу България“	12
„Манолов срещу България“	15
„Абулел и Луднева срещу България“	18
„Димчо Димов срещу България“	23
Приятелски споразумения и едностранни декларации	27
Какво представляват приятелските споразумения и едностранните декларации	27

**Частично решение по допустимост от
26.08.2014 г.¹**

Жалбоподателите повдигат оплакване по чл. 2 (право на живот) и чл. 13 (право не ефективни вътрешно правни средства за защита) от Конвенцията като твърдят, че властите не са провели ефективно разследване за смъртта на сина им и не са открили извършителя. Съдът решава да отложи разглеждането на оплакванията по чл. 2 и чл. 13 от Конвенцията, а оплакването по чл. 6 § 1 от Конвенцията обявява за недопустимо поради неизчерпване на новосъздадените вътрешноправни средства за защита.

**Фактите и
оплакванията**

На 26 декември 1993 г. синът на жалбоподателите починал след като по време на сбиване бил прободен с нож в гърба. Досъдебната фаза на образуваното впоследствие наказателно производство продължила до 1999 г. На 5 юни 2000 г. Софийски градски съд признал за виновен единият от подсъдимите и му наложил наказание лишаване от свобода за 13 години и половина, както и да заплати обезщетение на жалбоподателите. Делото било разглеждано няколко пъти на въззивна и касационна инстанция. С окончателно решение от 28 юни 2007 г. ВКС потвърдил присъдата на Софийския апелативен съд, с която подсъдимият бил оправдан.

Жалбоподателите повдигат оплакване по чл. 2 (право на живот) и чл. 13 (право не ефективни правни средства за защита) от Конвенцията като твърдят, че властите не са провели ефективно разследване за смъртта на сина им и не са открили извършителя.

Правото

Съдът посочва, че не може да се произнесе по допустимостта на тези оплаквания на базата на информацията, съдържаща се в делото, поради което е необходимо в съответствие с правило 54, § 2 b) от Правилата на Съда, да комуникира оплакванията на правителството.

По отношение на оплакването на жалбоподателите по чл. 6 § 1 (право на справедлив процес) от Конвенцията за неразумна продължителност на наказателното производство, Съдът, позовавайки се на решенията по делата „Балъкчиев и други срещу България“

¹ <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-146432>

(жалба № 65187/10) и „Вълчева и Абрашев срещу България“ (жалба № 6194/11 и № 34887/11) е посочил, че жалбоподателите не са изчерпили новосъздадените вътрешноправни средства за защита по чл. 60а и сл. от Закона за съдебната власт и чл. 26 от ЗОДОВ.

Съдът решава да отложи разглеждането на оплакванията по чл. 2 и чл. 13 от Конвенцията, а оплакването по чл. 6 § 1 от Конвенцията обявява за недопустимо поради неизчерпване на новосъздадените вътрешноправни средства за защита.

„Леви и други срещу България“

жалба № 23474/06

Решение по допустимост от 23.09.2014 г.²

*Жалбоподателите повдигат оплаквания по чл. 6 § 1 от Конвенцията (право на справедлив съдебен процес) и чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията (защита на собствеността) поради продължителността и изхода на производството по предявен ревандикационен иск относно имот, чиято реституция претендирали ищците. Оплакването на част от жалбоподателите относно продължителността на производството е отхвърлено поради неизчерпване на новосъздадените вътрешноправни средства за защита. По отношение на друга част от жалбоподателите Съдът установява, че не са участвали в производството нито лично, нито в качеството на наследници на първоначалните ищци, поради което отхвърля оплакването им като несъвместимо *ratione personae* с разпоредбите на Конвенцията. Оплакването по чл. 1 от Протокол № 1 Съдът приема за явно необосновано.*

Фактите и оплакванията

Жалбата е подадена от седем лица – израелски, американски и италиански граждани. Наследодателите на жалбоподателите са притежавали дялове в „Театър Роял“ АД. Дружеството притежавало имот от 1062 кв.м. и четириетажна сграда в центъра на София. Първият етаж от сградата се използвал като театър. През 1948 г. този имот бил национализиран. След приемането на Закона за възстановяване на собствеността върху одържавени

² <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-147457>

недвижими имоти от 1992 г., наследниците поискали от кмета на гр. София да отпише имота от регистъра на имотите държавна собственост. На 18 юни 1996 г. кметът уважил молбата им. След като не могли да влязат във владение на имота, на 17 февруари 1997 г. те предявили ревандикационен иск срещу Министерството на отбраната, в чието владение бил той.

С окончателно решение от 14 декември 2005 г. ВКС потвърждава решението на Софийския апелативен съд, който отхвърля ревандикационния иск. ВКС се съгласява със заключението, че имотът е публична държавна собственост. В отговор на твърденията на жалбоподателите, че приетите през 1996 г. Закон за държавната собственост и Закон за общинската собственост са приложени ретроактивно, ВКС посочва, че разграничението между държавна и общинска „публична“ и „частна“ собственост не се създава с влизането в сила на тези два закона. Това разграничение е предвидено още в Конституцията на Република България от 1991 г. и измененията от същата година в Закона за собствеността. Освен това ВКС намира, че наследодателите на ищците, които са били граждани на САЩ, са били обезщетени.

Жалбоподателите повдигат оплаквания по чл. 6 § 1 от Конвенцията (право на справедлив съдебен процес) като твърдят, че продължителността на посоченото съдебно производство е прекомерна.

Позовавайки се на чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията (защита на собствеността), те се оплакват от това, че не им е било възстановено правото на собственост върху одържавения имот и твърдят, че съдилищата са приложили ретроактивно новоприето законодателство, което на практика се равнява на ново отнемане на имота.

Правото

На първо място Съдът разглежда оплакването по чл. 6 § 1 от Конвенцията, повдигнато от петия, шестия и седмия жалбоподател. Оплакването по чл. 6 § 1 от Конвенцията на първите четирима жалбоподатели, Съдът отхвърля като несъвместимо *ratione personae* с разпоредбите на Конвенцията по смисъла на чл. 35 § 3 а) от Конвенцията. Причината за това е, че по делото няма данни, и жалбоподателите не твърдят, че са участвали лично в посоченото производство или в качеството им на наследници на първоначалните ищци по делото. Освен това, те не твърдят, че са били засегнати лично от продължителността на производството.

Съдът посочва, че в скорошните си решения по делата „Балъкчиев и други срещу България“ (жалба № 65187/10, §§ 53-85) е установил, че новите разпоредби на чл. 60а и сл. от Закона за съдебната власт и чл. 2б от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди представляват ефективно правно средство относно твърдяна прекомерна продължителност на граждански производства. На второ място, Съдът е посочил, че лицата подали жалби преди

влизането в сила на посочените разпоредби, също трябва да изчерпат тези новосъздадени вътрешноправни средства за защита, за да могат да отнесат оплакванията си до Съда.

С оглед изложеното, Съдът отхвърля оплакванията относно продължителността на производството в съответствие с чл. 35, § 1 и § 4 от Конвенцията поради неизчерпване на вътрешноправните средства за защита.

Разглеждайки оплакването по чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията, Съдът на първо място посочва, че решението на кмета да отпише от регистъра на имотите държавна собственост посочения имот, не представлява признаване на правото на реституция в достатъчна степен, за да бъде сметено за „притежание“ по смисъла на чл. 1 от Протокол № 1. Освен това, искането на жалбоподателите за възстановяване на собствеността върху имота впоследствие е разгледано от националните съдилища и предявения от тях ревандикационен иск е отхвърлен с обосновано съдебно решение и след провеждането на съдебно производство, което (с изключение може би на продължителността) е осигурило всички гаранции по чл. 6 § 1 от Конвенцията. Предявеният иск е отхвърлен на основание, че не са изпълнени законовите изисквания за възстановяване на собствеността. По отношение на твърдението на жалбоподателите за ретроактивно прилагане на новоприети нормативни актове, Съдът посочва, че подобен аргумент е отхвърлен в решението по делото „Великин и други срещу България“ (жалба № 28936/03, § 72-74). В него Съдът като е отбелязал, че жалбоподателите са предявили иска си след влизането в сила на Закона за държавната собственост и Закона за общинската собственост от 1996 г., е счел, че те не са имали легитимно очакване, че искът им ще бъде разгледан в съответствие със законодателството, такова каквото е било в миналото. Тъй като ситуацията в разглежданото дело не се отличава от описаната, Съдът отхвърля оплакването по чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията като явно необосновано.

 „Тонкеви срещу България“
жалба № 21302/13

Решение по допустимост от 30.09.2014 г.³

Бащата на двамата жалбоподатели загинал по време на полицейска операция за задържането му, проведена в периода 30 април – 1 май 2011 г. Жалбоподателите повдигат две оплаквания по чл. 2 от Конвенцията (право

³ <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-147700>

на живот). Те твърдят, че държавата е отговорна за смъртта на баща им, който е убит в резултат на употребата на смъртоносна сила от полицията, както и че разследването относно смъртта на баща им е било неефективно. Съдът намира, че оплакването по чл. 2 в неговия материален аспект е явно необосновано. Той счита, че употребената сила е била „при защита на което и да е лице от незаконно насилие“, в съответствие с чл. 2, § 2а от Конвенцията, а действията на полицията не водят до извода, че употребената сила не е била абсолютно необходима. С оглед обстоятелствата по делото, Съдът счита, че оплакването на жалбоподателите във връзка с ефективността на разследването също е явно необосновано.

**Фактите и
оплакванията**

През м. април 2011 г. около двадесет луксозни автомобила били откраднати в региона на Пловдив. Един от заподозрените извършители бил г-н Тонкев – баща на двамата жалбоподатели. Той починал по време на полицейска операция за задържането му, проведена в периода 30 април – 1 май 2011 г.

С цел задържането на г-н Тонкев и още едно лице, полицейските служители организирали четири барикади по маршрута, по който се движели два от откраднатите автомобили, единият от които, управляван от г-н Тонкев. Служителите на втората и третата барикада се опитали да го спрат, паркирайки полицейските автомобили по средата на пътя и заставайки около тях като му сигнализирали да спре. Вместо това, той минал през барикадите с висока скорост, принуждавайки служителите да отскочат встрани от пътя. Един от полицаите на третата блокада, г-н К.А., озовавайки се пред движещия се автомобил произвел два предупредителни изстрела и също скочил встрани от пътя, за да не бъде прегазен. Това обаче променило посоката на изстрелите. Когато вече бил на земята, К.А. стрелял още веднъж, улучвайки дясната задна гума на автомобила. Впоследствие се установило, че един от изстрелите е улучил г-н Тонкев. Той обаче минал с висока скорост и през четвъртата барикада, след което отбил по черен път. Колата му била намерена скоро след това, изоставена. Служителите открили г-н Тонкев, ранен. Повикали линейка, но той издъхнал преди пристигането ѝ.

На 1 май 2011 г. било образувано наказателно производство срещу неизвестен извършител за престъпление по чл. 119 от Наказателния кодекс (НК). На 30 декември 2011 г. прокурорът, позовавайки се на чл. 12, ал. 1 от НК (неизбежна отбрана), постановил прекратяване на наказателното производство, тъй като не е извършено престъпление във връзка със смъртта на г-н Тонкев. Окръжният съд отменил постановлението. След извършването на

втора медико-балистична експертиза, на 27 юни 2012 г. прокурорът отново на основание чл. 12 от НК, прекратил производството. Постановлението за прекратяване било потвърдено от Окръжен съд – Пазарджик и Апелативен съд – Пловдив.

Жалбоподателите повдигат две оплаквания по чл. 2 от Конвенцията (право на живот). Те твърдят, че държавата е отговорна за смъртта на баща им, който е убит в резултат на употребата на смъртоносна сила от полицията. Жалбоподателите оспорват заключенията на властите, че действията на баща им са представлявали нападение срещу полицейските служители, обосноваващо неизбежна отбрана. Те посочват, че баща им не е бил въоръжен и полицейските служители са предприели „напълно неадекватни действия да спрат неговата кола“. Жалбоподателите считат, че обстоятелствата не са изисквали да се прибегва до използването на огнестрелни оръжия, тъй като е имало много полицаи, били са оборудвани с блокери със шипове и са пропуснали да използват същите на по-ранен етап от операцията.

Жалбоподателите също така твърдят, че разследването относно смъртта на баща им е било неефективно. Според тях фактът, че квалификацията е била по чл. 119 от НК, означава, че то е било предрешено и редица релевантни въпроси са останали неразгледани. Те смятат, че разследващите органи и прокурорът не са събрали необходимите доказателства и не са разгледали надлежно въпроса била ли е абсолютно необходима силата, използвана срещу баща им. Жалбоподателите твърдят, че разследващите органи и прокурорът не са били безпристрастни, защото по време на разследването са изразили становище, че не е извършено престъпление.

Правото На първо място Съдът разглежда дали използваната сила е била оправдана. Принципите, уреждащи употребата на сила от властите са обобщени в решението на Голямата камера по делото „*Giuliani and Gaggio v. Italy*, № 23458/02.

В чл. 2, § 2 от Конвенцията са описани ситуацията, позволяващи употребата на сила, която може да доведе, без изрично да цели, до лишаване от живот. Употребата на такава сила трябва да бъде „абсолютно необходима“ за постигането на някоя от целите, посочени в чл. 2, § 2, букви а), б) или с) от Конвенцията.

Националните власти, разглеждали случая, са заключили, че бащата на жалбоподателите е осъществил нападение срещу полицаите и служителите, който е стрелял, е действал при неизбежна отбрана. Във връзка с възражението на жалбоподателите, че баща им не е бил въоръжен, Съдът отбелязва, че той е управлявал мощен автомобил с висока скорост, използвайки го както са описали националните власти „като оръжие“, и се е опитал да повали служителите на третата и четвъртата барикада, принуждавайки ги да отскочат встрани от пътя, като по този начин е поставил в реална и непосредствена опасност физическата неприкосновеност и живота на полицаите. Съдът посочва, че не вижда причина да се усъмни в

изводите на националните власти, поради което счита, че употребената сила е била „при защита на което и да е лице от незаконно насилие“, в съответствие с чл. 2, § 2, а) от Конвенцията.

Разглеждайки дали употребената сила е била „абсолютно необходима“, Съдът посочва, че нападението на г-н Тонкев спрямо полицейските служители е било насилствено като по време на изстрелите не е имало признаци, че то ще бъде прекратено. Полицейският служител поради това е имал право да използва подходящи средства, за да спре нападението и да защити себе си и колегите си. Освен това, Съдът отбелязва, че действията на г-н Тонкев са били очевидно противоправни, тъй като не се е подчинил на полицейските заповеди да спре и се е опитвал да избегне арест. Важно е, че употребата на сила не е имала за цел да причини смъртта на г-н Тонкев. Намерението на г-н К.А. е било да стреля във въздуха, но в същия момент се е наложило да отскочи назад, за да не бъде блъснат от автомобила. Тези обстоятелства са установени в достатъчна степен от извършените по време на разследването експертизи.

На следващо място Съдът е разгледал дали полицейската операция е планирана и осъществена по такъв начин, че да се минимизира във възможно най-голяма степен употребата на смъртоносна сила. Съдът отбелязва, че операцията е организирана и проведена с цел задържането на г-н Тонкев и неговите предполагаеми съучастници, а след като е започнала, на служителите е давана своевременно вярна информация относно намерението на Тонкев да открадне кола в гр. Велико Търново и посоката на движение. Това им е позволило да организират четири барикади. Служителите са били правилно информирани, че г-н Тонкев е опасен и е много вероятно да не се подчини на полицейските заповеди.

Във връзка с твърдението на жалбоподателите, че полицейските служители е трябвало да поставят блокери със шипове, Съдът посочва, че такива са били поставени на четвъртата барикада. Съдът отбелязва и констатациите на Пазарджишкия окръжен съд, че на по-ранен етап не е било възможно използването им, защото точният път, по който г-н Тонкев е щял да мине не е бил ясен и ситуацията се е развила много бързо. Поради това, Съдът не се съгласява с твърдението на жалбоподателите, че действията на полицията в опит да спрат колата са били „напълно неадекватни“.

С оглед на изложеното, Съдът заключава, че оплакването на жалбоподателите по чл. 2 от Конвенцията в неговия материален аспект е явно необосновано и следва да бъде отхвърлено в съответствие с чл. 35, § 3 (а) и § 4 от Конвенцията.

На следващо място, Съдът разглежда оплакванията на жалбоподателите относно ефективността на проведеното разследване.

Той отбелязва, че разследването е започнало своевременно и са извършени множество процесуално-следствени действия в дните и седмиците след смъртта на г-н Тонкев. Събраните доказателства установили причината за смъртта му, обстоятелствата, при които е

претърпял смъртоносното нараняване и тези при които е проведена полицейската операция. Освен това прокуратурата и съдилищата детайлно са разгледали дали г-н Тонкев е нападнал полицейските служители, дали употребената сила е била при неизбежна отбрана и дали е била пропорционална на опасността.

Съдът посочва, че разследването е провеждано по очевидно „работна“ квалификация по чл. 119 от НК и това не следва непременно да доведе до неефективност. Съдът намира, че приетите от националните власти заключения са основани на обективен и всестранен анализ на събраните доказателства и е разгледан въпросът дали използването на сила е било обосновано и необходимо. Съдът не приема аргументите на жалбоподателите относно твърденията им за липса на безпристрастност на прокурора и разследващите органи. Той посочва, че постановлението за прекратяване на наказателното производство е потвърдено от две съдебни инстанции, а жалбоподателите не твърдят, че съда не е бил безпристрастен.

Следователно оплакването на жалбоподателите по чл. 2 от Конвенцията в неговия процесуален аспект също е явно необосновано и трябва да бъде отхвърлено в съответствие с чл. 35, § 3 а) и § 4 от Конвенцията.

„Сотирова срещу България“

жалба № 55401/07

Решение по допустимост от 21.10.2014 г.⁴

Жалбоподателката повдига оплаквания по чл. 3 от Конвенцията (забрана на нечовешкото и унижително отношение). Тя твърди, че съпругът ѝ е бит от трима полицаи на 3 юни 2003 г. при задържането му по подозрение за извършена кражба, а властите не са провели ефективно разследване. Съпругът на жалбоподателката е починал на 25 декември 2006 г. от инфаркт. Г-жа Сотирова е подала жалба пред ЕСПЧ на 20 ноември 2007 г. – единадесет месеца след смъртта му. Съдът посочва че поради строго личния характер на правата по чл. 3 от Конвенцията, само г-н Сотиров приживе е можел да повдигне посочените оплаквания. По делото липсват данни той да е бил препятстван в подаването на жалба. Поради това Съдът заключава, че

⁴ <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-148139>

оплакването на г-жа Сотирова е несъвместимо ratione personae с разпоредбите на Конвенцията.

**Фактите и
оплакванията**

На 03.06.2003 г. по повод подаден в полицията сигнал за извършена кражба двама полицейски служители отишли до дома на жалбоподателката и нейния съпруг и поискали той да ги придружи до I-во РПУ в Пловдив. Той се съгласил. Г-н Сотиров бил оставен без наблюдение в коридора на полицейското управление. Версията на жалбоподателката за по-нататъшния ход на събитията е следната – след като чакал два часа и половина, съпругът ѝ решил да излезе навън, за да пуши и да отиде до тоалетна. Тогава бил забелязан от полицейския служител Г.С. и вкаран със сила обратно в сградата. След това го заключили в стая и с още един полицай - Х.Г. и започнали да му нанасят удари. Към тях се присъединил още един служител. Това продължило около час. Г-н Сотиров бил задържан за 24 часа, считано от 16:30 часа на същия ден. Като видели, че се чувства зле, другите лица в килията помолили охраната да извика доктор. Той бил закаран в болницата в Пловдив и бил хоспитализиран за три дни.

Впоследствие наказателното производство за кражба срещу съпруга на жалбоподателката било прекратено.

На 10 юни 2003 г. г-н Сотиров подал жалба срещу тримата служители. С Постановление от 19 август 2003 г., военният прокурор отказал да образува наказателно производство, като установил следното – г-н Сотиров бил помолен да изчака, тъй като служителите планирали извършването на разпознаване с негово участие. Без да ги уведоми, той напуснал сградата и бил хванат от Г.Х. на петстотин метра от нея. След това бил задържан за 24 часа. Във формуляра, който попълнил, г-н Сотиров отбелязал, че няма конкретни здравословни проблеми и не желае да бъде прегледан от лекар. Към 18 часа информирал надзирателя, че има нужда от лекарска помощ и бил откаран в болница. Прокурорът счел, че полицейските служители Г.С. и Х.Г. са изпълнили служебните си задължения като са взели необходимите мерки, за да спрат г-н Сотиров, който се е опитал да избяга. Законодателството им позволява използването на физическа сила и помощни средства за тази цел като те са ограничили силата до необходимия минимум. Намесата на полицейския служител, който го е спрял, не е била в нарушение на чл. 78, ал. 1, т. 1 и т. 2 от ЗМВР и не представлява престъпление.

На 26 юни 2005 г. г-н Сотиров заедно с адвокатите си подал чрез военния прокурор жалба срещу постановлението за отказ и то било отменено. Междувременно, на 25 декември 2006 г. г-н Сотиров получил инфаркт и починал.

С постановление от 1 август 2008 г., военният прокурор отново отказал да образува наказателно производство като приел, че действията на тримата служители не съставляват престъпление. Отбелязано е, че смъртта на г-н Сотиров се явява пречка за

извършването на редица процесуално-следствени действия при евентуално образуване на досъдебно производство. На наследниците на г-н Сотиров било указано правото им да обжалват постановлението пред Военно-апелативната прокуратура. Жалбоподателката не се е възползвала от тази възможност.

В подадената на 20 ноември 2007 г. жалба до ЕСПЧ г-жа Сотирова повдига оплаквания по чл. 3 от Конвенцията (забрана на изтезанията и нечовешкото и унизително отношение). Тя твърди, че съпругът ѝ е бит от трима полицаи на 3 юни 2003 г. при задържането му по подозрение за извършена кражба, а властите не са изпълнили задължението си да проведат ефективно разследване.

Правото

В становището си по жалбата на г-жа Сотирова пред ЕСПЧ, правителството е направило възражение за недопустимост на оплакванията по чл. 3 от Конвенцията поради това, че жалбоподателката няма качеството на жертва, че жалбата е подадена извън предвидения 6 месечен срок и че не са изчерпани всички вътрешноправни средства за защита.

Съдът припомня, че съгласно чл. 34 от Конвенцията жалбоподателят следва да повдига защитимо оплакване, че е бил жертва на нарушение на някои от правата по Конвенцията. Съдът тълкува термина „жертва“ автономно и независимо от националните правила на държавите членки. По принцип Съдът дава право на роднините да продължат производството пред него в случаите, когато след подаването на жалбата, жертвата на нарушение е починала. Ситуацията е по-различна обаче, когато пряката жертва на нарушение почине преди подаването на жалба пред Съда. Съдът е посочвал, че правото да не бъдеш подлаган на изтезание или нечовешко и унизително отношение попада в категорията на строго личните и непрехвърляеми права.

В настоящия случай, Съдът отбелязва, че г-н Сотиров е починал на 25 декември 2006 г. Смъртта му не е пряко свързана със събитията от 3 юни 2003 г., на които се основава разглежданата жалба. Тя е била подадена от неговата съпруга на 20 ноември 2007 г. – единадесет месеца след смъртта му.

Съдът посочва че поради строго личния характер на правата по чл. 3 от Конвенцията, само г-н Сотиров приживе е можел да повдигне посочените оплаквания, позовавайки се на тази разпоредба от Конвенцията. В допълнение, Съдът отбелязва, че не се твърди г-н Сотиров да е бил препятстван да подаде жалба и по делото няма доказателства, от които може да се заключи за наличието на някакви пречки в това отношение. Съдът приема, че жалбоподателката със сигурност е изпитвала тревога и неудовлетвореност вследствие на събитията от 3 юни 2003 г. и последвалото разследване. Въпреки това като се имат предвид всички обстоятелства по делото, Съдът счита, че душевното страдание на жалбоподателката не попада в обхвата на чл. 3 от Конвенцията.

Поради изложеното Съдът заключава, че жалбоподателката не може обосновано да твърди, че е жертва на нарушение на правата, защитени по чл. 3 от Конвенцията. Следователно тази част от жалбата е несъвместима *ratione personae* с разпоредбите на Конвенцията по смисъла на чл. 35, § 3 а) и следва да бъде отхвърлена на основание чл. 35 § 4 от Конвенцията.

По отношение на останалите оплаквания на жалбоподателката, Съдът посочва, че с оглед на всички материали, с които разполага и доколкото оплакванията са в неговата компетентност, не намира нарушения на правата и свободите, гарантирани от Конвенцията и Протоколите към нея. Поради това на основание чл. 35 § 3 а) и § 4 от Конвенцията Съдът отхвърля тази част от жалбата като явно необоснована.

 „Агонцев срещу България“
жалба № 44448/07

Решение по допустимост от 21.10.2014 г.⁵

Жалбоподателят повдига оплаквания по чл. 6 § 1 (право на справедлив съдебен процес) и чл. 13 (право на ефективни правни средства за защита) от Конвенцията поради твърдяна прекомерна продължителност на воденото срещу него наказателно производство. ЕСПЧ отхвърля оплакването по чл. 6 § 1 поради неизчерпване на новосъздадените вътрешноправни средства за защита. Оплакването по чл. 13, Съдът е счел за явно необосновано. Позовавайки се на чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията (защита на собствеността), жалбоподателят твърди още, че сумата, платена като парична гаранция, не му е била възстановена. Съдът след като установява, че Окръжен съд – Варна е наредил на Окръжната следствена служба да изплати сумата на г-жа Н.Г. (която е платила паричната гаранция), отхвърля и това оплакване като явно необосновано.

**Фактите и
оплакванията**

На 11 ноември 2002 г. жалбоподателят е бил привлечен в качеството на обвиняем по наказателно производство за убийство. На жалбоподателя е била наложена мярка за

⁵ <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-148138>

неотклонение „задържане под стража“. Той е бил задържан в периода от 12 ноември 2002 г. до 23 юни 2003 г., когато Окръжен съд – Варна изменил мярката в парична гаранция в размер на 10 000 лв. Тя била платена от г-жа Н.Г. и на 26 юни 2003 г. жалбоподателят бил освободен. Досъдебното производство продължило до 31 октомври 2005 г.

С присъда от 29 март 2007 г. Окръжен съд – Варна наложил на г-н Агонцев наказание 16 години лишаване от свобода. Съдът отново определил на жалбоподателя мярка за неотклонение „задържане под стража“ като се позовал само на „степената на обществена опасност на престъплението и извършителите, и вида и тежестта на наложеното наказание“.

Срещу протоколното определение на съда за промяна на мярката за неотклонение била подадена частна жалба до Варненския апелативен съд. В нея жалбоподателят посочвал, че не е опитвал да се укрие или да възпрепятства разследването докато му е била наложена мярка „парична гаранция“. Варненският апелативен съд се произнесъл на 21 април 2007 г., че жалбата е недопустима.

Присъдата била обжалвана и отменена от Варненския апелативен съд, а делото върнато за ново разглеждане. На 1 юли 2008 г. Окръжен съд – Варна оправдал жалбоподателя и наредил незабавното му освобождаване. На 25 март 2009 г. присъдата била потвърдена от Варненския апелативен съд, а на 28 декември 2009 г. – и от ВКС.

В първоначалната си жалба до Съда, г-н Агонцев е твърдял, че не е могъл да си възстанови платената парична гаранция. Правителството обаче е представило документи, от които е видно, че на 3 май 2007 г. адвокат на г-жа Н.Г. е подал молба за възстановяване на сумата. На 19 септември 2007 г. адвокатът е представил пълномощно и на следващия ден Окръжен съд – Варна е наредил на Окръжната следствена служба да възстанови сумата.

Жалбоподателят повдига оплаквания по чл. 6 § 1 (право на справедлив съдебен процес) и чл. 13 (право на ефективни правни средства за защита) от Конвенцията като твърди, че наказателното производство срещу него е продължило прекомерно дълго и не е имал правно средство за защита.

Позовавайки се на чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията (защита на собствеността), той се оплаква, че сумата платена като парична гаранция не е била възстановена.

Правото Разглеждайки повдигнатото от жалбоподателя оплакване по чл. 6 § 1 от Конвенцията за прекомерна продължителност на воденото срещу него наказателно производство, Съдът се позовава на решенията си по делата *„Балъкчиев и други срещу България“* (жалба № 65187/10) и *„Вълчева и Абрашев срещу България“* (жалби № 6194/11 и 34887/11). В тях е постановил, че новосъздадените вътрешноправни средства за защита по чл. 60а и сл. от ЗСВ и чл. 26 от ЗОДОВ може да се считат за

ефективни по отношение на оплаквания за неразумна продължителност на съдебните производства. Освен това лицата, които са подали жалби пред ЕСПЧ преди влизането в сила на новосъздадените вътрешноправни средства за защита също могат да се възползват от тях. В разглеждания случай, жалбоподателят не е убедил Съда, че са налице специални обстоятелства, които да го освободят от изчерпването на посочените вътрешноправни средства за защита.

Поради изложеното Съдът отхвърля разглежданото оплакване на основание чл. 35 § 1 и § 4 от Конвенцията поради неизчерпване на вътрешноправните средства за защита.

Оплакването на жалбоподателя по чл. 13 от Конвенцията (право на ефективни правни средства за защита) е отхвърлено от Съда като явно необосновано с оглед заключенията по чл. 6 § 1 от Конвенцията.

Във връзка с твърдяното нарушение на чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията (защита на собствеността) правителството е посочило, че паричната гаранция е била върната на г-жа Н.Г. след подадена от нея молба. Съдът изразява съмнение дали жалбоподателят може да твърди, че е жертва на подобно нарушение, след като паричната гаранция е била платена от трето лице, г-жа Н.Г., която е имала право да поиска връщането ѝ след като бъдат изпълнени условията за това. Съдът обаче посочва, че не е необходимо да се произнася по този въпрос. Той отбелязва, че макар представените от правителството документи да не сочат изрично, че гаранцията е била възстановена на г-жа Н.Г., не са налице пречки в това отношение и Окръжен съд – Варна е наредил на Окръжната следствена служба да изплати сумата.

С оглед изложеното Съдът счита, че това оплакване е явно необосновано и следва да бъде отхвърлено на основание чл. 35 § 3 а) и § 4 от Конвенцията.

Жалбоподателят повдига и редица оплаквания по чл. 5 от Конвенцията (право на свобода и сигурност). Съдът посочва, че с оглед на всички материали, с които разполага и доколкото оплакванията са в неговата компетентност, не намира наличие на нарушения на правата и свободите, гарантирани от Конвенцията и Протоколите към нея. Поради това на основание чл. 35 § 3 а) и § 4 от Конвенцията той отхвърля тази част от жалбата като явно необоснована.

Решение от 04.11.2014 г.⁶

Нарушения на чл. 3 от Конвенцията.

Жалбоподателят изтърпява наказание доживотен затвор без замяна в Затвора в гр. Бобов дол. Неговите оплаквания се отнасят до условията на задържане и специалния режим на изтърпяване на наказанието, включващ изолация. Позовавайки се на скорошното си решение по делото „Харакчиев и Толумов срещу България“ (жалби № 15018/11 и № 61199/12), Съдът намира нарушение на чл. 3 от Конвенцията (забрана на изтезанията и нечовешкото и унижително отношение) поради автоматичното прилагане на изолация, произтичащо от релевантните законови разпоредби и поради системното поставяне на белезници на жалбоподателя при извеждането му от килията без да е основано на конкретни съображения за сигурност. В съответствие със заключенията си по делото „Харакчиев и Толумов срещу България“, Съдът приема, че е налице нарушение на чл. 3 от Конвенцията и поради невъзможността на жалбоподателя да поиска намаляване на наложеното му наказание доживотен затвор без замяна към момента на влизането в сила на присъдата. Той счита, че в периода от влизането ѝ в сила до началото на 2012 г. наложеното наказание доживотен затвор без замяна не би могло да се счита за намалимо de jure и de facto.

**Фактите и
оплакванията**

През 1996 г., след като е признат за виновен в извършването на редица тежки престъпления, на жалбоподателя Бисер Манолов е наложено смъртно наказание, което през 1999 г. е заменено с наказание доживотен затвор без замяна. Към момента той изтърпява наказанието си в Затвора в гр. Бобов дол.

Оплакванията на жалбоподателя са свързани с изтърпяването от него наказание доживотен затвор без замяна и по-конкретно

⁶ <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-147671>

Към 01.01.2015 г. решението на Съда не е влязло в сила.

условията на задържане и специалния режим на изтърпяване на наказанието, включващ изолация. Жалбоподателят твърди, че условията на задържане са били неадекватни. Той посочва, че храната е била лоша и недостатъчна, дейностите на открито са били ограничени, в килията му е имало плъхове, а през зимата температурата в нея е била под 12 градуса. Г-н Манолов твърди, че тези условия, в съвкупност с изолацията и системното използване на белезници при извеждането му от килията, съставляват нарушение на чл. 3 от Конвенцията (забрана на нечовешкото и унижително отношение).

Правото

В решението си по делото, на първо място Съдът обсъжда възражението на правителството за недопустимост на жалбата поради неизчерпване на вътрешноправните средства за защита, тъй като жалбоподателят не е предявил иск на основание чл. 1 от ЗОДОВ. Възражението обаче е отхвърлено. Съдът посочва, че съгласно утвърдената му практика, иски за присъждане на обезщетение за претърпените вреди, могат да бъдат счестени за ефективни правни средства за защита в хипотезата на оплаквания относно лоши условия на задържане, ако жалбоподателят вече е освободен или условията вече са съвместими с изискванията на чл. 3 от Конвенцията (*„Харакчиев и Толумов срещу България“*, (жалби № 15018/11 и № 61199/12, §§ 222-25). В разглеждания случай, с изключение на отоплението, прозорците на килията и размерът на зоната за престой на открито, условията на задържането на жалбоподателя не са значително променени. Освен това, един такъв иск относно произтичащите от самия режим на изтърпяване на наказанието условия, не би имал вероятност за успех с оглед съдебната практика.

На второ място, Съдът разглежда оплакванията относно условията и режима, при които жалбоподателят изтърпява наказанието си.

Съдът посочва, че въпреки нормативните различия между „специален“, „усилено строг“ и „строг“ режим, последователно прилагани спрямо жалбоподателя, той е останал в постоянно заключена килия, изолиран от другите лишени от свобода и при специални мерки за сигурност през целия период на престоя му в Затвора в гр. Бобов дол. В тази връзка Съдът се позовава на скорошното си решение по делото *„Харакчиев и Толумов срещу България“* (§§ 203-209). В него Съдът е установил, че автоматичното прилагане на изолация, произтичащо от релевантните разпоредби на Закона за изпълнение на наказанията от 1969 г. и Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража от 2009 г., е в нарушение на чл. 3 от Конвенцията.

Относно оплакването от системното поставяне на белезници на жалбоподателя при извеждането му от килията, Съдът посочва, че това очевидно също произтича от прилагането на правилата, регламентиращи режимът на изтърпяване на наказанието доживотен

затвор. Съдът и по други дела е постановявал, че системното поставяне на белезници при извеждане на лишени от свобода лица от килията, в случай че те остават в охранявана среда, е в нарушение на чл. 3 от Конвенцията, освен ако не е основано на конкретни съображения за сигурност. В настоящия случай обаче не се твърди, че жалбоподателят се е държал агресивно, опитвал е да избяга или е имало причина да се смята, че би застрашил другите лишени от свобода или служителите в затвора.

Поради изложеното, Съдът приема, че е налице нарушение на чл. 3 от Конвенцията.

На следващо място, разглеждайки оплакването, свързано с наказанието доживотен затвор без замяна, Съдът отново се позовава на решението по делото „Харакчиев и Толумов срещу България“ (§§ 247-68). Последното е предшествано от решението на Голяма камера по делото „*Vinter and Others v. the United Kingdom*“ (жалби № 66069/09, 130/10 и 3896/10), в което ЕСПЧ даде ново тълкуване на съвместимостта на ненамалимите доживотни присъди с чл. 3 от Конвенцията. Съдът прие, че макар Конвенцията да не предвижда право на реабилитация, чл. 3 изисква държавите членки да предоставят *някаква* надежда, макар отдалечена във времето и илюзорна, на лицата с наложено наказание доживотен затвор без замяна, че ще върнат свободата си.

Следвайки принципите, развити в решението по делото „*Vinter and others*“ и в решението по делото „*Харакчиев и Толумов срещу България*“, Съдът посочва, че до началото на 2012 г. в България, наказанието доживотен затвор без замяна не би могло да се счита за намалимо. Причините за това са две. Не е ясно дали присъдата е била намалима *de jure* преди измененията на НК от 2006 г., когато изрично е било предвидено, че правомощието на президента да помилва обхваща и това наказание. На второ място, начинът на упражняване на правомощието на президента преди началото на 2012 г. е бил доста непрозрачен и не са съществували конкретни примери за това, че лицата с наказание доживотен затвор без замяна биха могли да се надяват на тази възможност. Следователно до 2012 г. (когато са въведени правила за работа на Комисията по помилването и решението на КС № 6 от 11 април 2012 г. по к.д. № 3/2012, който очертава обхвата на това правомощие и начина на прилагането му, както и основните принципи) доживотния затвор без право на замяна не би могъл да се счита за намалимо наказание и *de facto*.

Съдът отбелязва, че в разглеждания случай, от 1999 г. г-н Манолов изтърпява наказанието си при доста строг режим, без учебни или други групови занимания. При тези обстоятелства, Съдът посочва, че не намира причина да се отклони от заключенията си по делото „*Харакчиев и Толумов срещу България*“. Съдът приема, че е налице нарушение на чл. 3 от Конвенцията поради невъзможността на жалбоподателя да поиска намаляване на наложеното му наказание доживотен затвор без замяна към момента на влизането в сила на присъдата. По отношение на това оплакване, Съдът счита, че

признаването на нарушение представлява достатъчно обезщетение за претърпените от жалбоподателя неимуществени вреди.

За установените нарушения на чл. 3 от Конвенцията във връзка с условията и режима, при които жалбоподателят изтърпява наказанието си, Съдът присъжда на жалбоподателя обезщетение за неимуществени вреди в размер на 3000 евро. Присъдени са и 500 евро за направените разходи и разноски, които да бъдат платени на процесуалните представители на жалбоподателя.

 „Абулел и Луднева срещу
България“
жалба № 21341/07

Решение по допустимост от 13.11.2014 г.⁷

Жалбата е свързана с експулсирането на първия жалбоподател в Йордания и престоя му в СДВНЧ в Бусманци, по време на който друго, настанено в дома лице, е нанесло телесна повреда на жалбоподателя. Съдът намира оплакването на жалбоподателя по чл. 3 от Конвенцията (забрана на изтезанията и нечовешкото и унижително отношение) за липса на ефективно разследване на инцидента за явно необосновано. Той установява, че реакцията на персонала на СДВНЧ е била адекватна. Освен това жалбоподателят не е обжалвал прокурорското постановление за прекратяване на наказателното производство, нито е подал частна тъжба срещу въпросното лице. Съдът счита за явно необосновано и оплакването по чл. 8 от Конвенцията. Съдът не може да достигне до извода, че процедурата пред националните власти не предлага достатъчно гаранции срещу произвол, защото въпросът за правото на зачитане на семейния живот на жалбоподателя, не е бил повдигнат пред националните съдилища и не е разглеждан от тях. Оплакването за липсата на ефективно правно средство за защита във връзка с чл. 8 от Конвенцията, Съдът също отхвърля като явно необосновано. Заповедта за експулсирането на жалбоподателя е подлежала на обжалване пред

⁷ <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-148718>

Министъра на вътрешните работи, а след законодателните промени и пред ВАС. Както ВАС, така и жалбоподателят са били информирани за причините, на които се основава заповедта за експулсиране. Освен това жалбоподателят не е повдигнал оплакванията си по чл. 8 в съдебното производство пред ВАС.

**Фактите и
оплакванията**

Първият жалбоподател е йордански гражданин, който през 2000 г. създава дружество с ограничена отговорност в България. През 2003 г. той и г-жа Луднева сключили брак, след което г-н Абулел заживял в България, а през 2005 г. получил разрешение за постоянно пребиваване в страната.

На 25 септември 2006 г. председателят на Държавна агенция „Национална сигурност“, издал заповед за експулсирането на г-н Абулел, отнел правото му на постоянно пребиваване и му наложил забрана да влиза на територията на страната в продължение на 10 години. Заповедта е издадена на основание чл. 42 и чл. 44, ал. 1 от Закона за чужденците в Република България от 1998 г. (ЗЧРБ). В нея било отбелязано, че е обоснована от причини, посочени в класифициран документ предложение № RB2020001-001-03/Пд/С-3533/25.09.2006, както и на това, че присъствието на жалбоподателя в страната създава заплахата за националната сигурност. Заповедта подлежала на незабавно изпълнение. Жалбоподателят бил експулсиран на 26 януари 2007 г.

На 19 октомври 2006 г. г-н Абулел подал жалба до Министъра на вътрешните работи срещу заповедта. Той отхвърлил жалбата, тъй като счел, че посоченото предложение, както и справка № RB2020001-001-03/Пд/С-3532/25.09.2006 г., съдържат информация, която обосновава заключението, че жалбоподателят представлява заплахата за националната сигурност.

През ноември 2006 г. г-н Абулел подал жалба и до Софийски градски съд, твърдейки, че не е ясно на какви факти се основава заповедта, както и че не е имал възможност „да се защити срещу произволни действия“. Поискал и спиране на изпълнение на заповедта, което съдът отказал.

След законодателни изменения в ЗЧРБ, жалбата му била изпратена по подсъдност на Върховния административен съд (ВАС). В становището си пред ВАС жалбоподателят оспорвал твърденията в посочените два документа. С окончателно решение от 9 януари 2008г., ВАС счел заповедта за законосъобразна.

Със същата заповед било наредено и задържането на жалбоподателя до неговото експулсиране. Жалбоподателят бил настанен в Специалния дом за временно настаняване на чужденци (СДВНЧ) в Бусманци, където останал до 26 януари 2007 г.

На 30 декември 2006 г., жалбоподателят бил нападен от друго лице, настанено в дома. В ранните часове на 31 декември 2006 г. той

бил откаран в болница, където се установило, че е със счупен нос. Последвала операция и на 08 януари 2007 г. жалбоподателят бил изписан от болницата.

На 19 януари 2007 г. жалбоподателят подал оплакване до прокуратурата във връзка с посочения инцидент. С постановление от 27 март 2007 г. прокурор от Софийската районна прокуратура прекратил наказателното производство, тъй като нарънаването на жалбоподателя представлявало лека телесна повреда. Постановлението било връчено на адвоката на жалбоподателя. Жалбоподателят не подал жалба срещу постановлението, нито частна тъжба срещу въпросното лице.

В подадената на 12 май 2007 г. жалба до ЕСПЧ г-н Абулел се оплаква, че заповедта за експулсиране от 25 септември 2006 г. не е обоснована и не му е предоставена възможност да опровергае твърденията, на които се основава. Той се оплаква и поради това, че е експулсиран преди приключването на съдебното производство по оспорването на мярката и в резултат на експулсирането е претърпял „финансови, семейни, морални и здравословни вреди“. Заради побоя, нанесен му от друго лице, настанено в СДВНЧ в Бусманци, жалбоподателят повдига оплакване и по чл. 3 от Конвенцията (забрана на изтезанията и нечовешкото и унижително отношение). Позовавайки се на чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията (защита на собствеността), той се оплаква и поради това, че не е могъл да се погрижи за своето дружество преди напускането на България и бизнесът му е бил неблагоприятно засегнат вследствие на неговото задържане и експулсиране. Своите оплаквания жалбоподателят е потвърдил и в нова жалба, подадена на 11 декември 2007 г.

В писмо от 26 март 2008 г. съпругата на първия жалбоподател се присъединява към неговата жалба. Позовавайки се на чл. 8 от Конвенцията (право на зачитане на личния и семейния живот), тя се оплаква от раздялата със съпруга си, посочвайки че това не може да бъде оправдано с оглед общественения интерес. Тя повдига и оплакване по чл. 13 от Конвенцията.

Правото На първо място Съдът разглежда оплакването по чл. 3 от Конвенцията, че властите не са провели ефективно разследване на инцидента, при който първият жалбоподател е бит от друго лице, задържано СДВНЧ. Той твърди, че персоналет не е предотвратил инцидента.

На базата на предоставената от страните информация, Съдът посочва, че не може да заключи, че персоналет е допуснал грешки или не е направено това, което е било възможно, за да бъде защитен жалбоподателя. На следващо място Съдът посочва, че реакцията на властите след инцидента е била адекватна. Жалбоподателят е закаран в болница няколко часа след случилото се и не изглежда, че действията на персонала са закъснели или са довели до влошаване на здравословното му състояние. Както посочва и правителството, след изписването на жалбоподателя от болницата не е имало други

инциденти между него и въпросното лице. Поради това, Съдът не счита, че властите не са изпълнили позитивните си задължения по чл. 3 от Конвенцията да защитят физическата неприкосновеност и здравето на жалбоподателя.

Жалбоподателят е подал оплакване за инцидента до прокуратурата на 19 януари 2007 г. Той очевидно не се е съгласил с извода, че претърпяното от него нараняване представлява лека телесна повреда. Жалбоподателят е имал право да обжалва прокурорското постановление за прекратяване на наказателното производство, включително чрез своя адвокат, като представи аргументите си на национално ниво. Алтернативно, той е можел да подаде частна тъжба. Дори при конкретните обстоятелства отсъствието на другото лице от държавата да затруднява провеждането на наказателно производство от частен характер – както твърди жалбоподателя, това не е недостатък, който може да се вмени на държавата и да доведе до неефективност на наличното средство за защита. Следователно властите не са нарушили процесуалните си задължения по чл. 3 от Конвенцията.

С оглед гореизложеното Съдът намира, че оплакванията на жалбоподателя по чл. 3 от Конвенцията са явно необосновани и следва да бъдат отхвърлени на основание чл. 35 § 3 (а) и § 4 от Конвенцията.

На второ място Съдът разглежда оплакванията на жалбоподателите по чл. 8 от Конвенцията.

По отношение на г-жа Луднева, Съдът е приел, че оплакването ѝ е подадено извън шестмесечния срок по чл. 35 § 1 от Конвенцията и следва да бъде отхвърлено в съответствие с чл. 35 § 1 и § 4 от Конвенцията. Съдът посочва, че експулсирането, което се е осъществило на 26 януари 2007 г, е мигновен акт и не може да създаде продължаваща ситуация. Производството по обжалване на заповедта за експулсиране е приключило на 9 януари 2008 г., но г-жа Луднева не е била страна в него. Освен това ВАС не е разглеждал въпроса за правото на жалбоподателите на зачитане на семейния им живот, тъй като този проблем не е бил повдигнат пред съда. Поради това Съдът счита, че производството пред ВАС не е било решаващо по отношение на правото на жалбоподателката на зачитане на семейния ѝ живот и окончателният съдебен акт в това производство не представлява „окончателно решение“ по смисла на чл. 35 § 1 от Конвенцията по отношение на нея. Спрямо нея шестмесечния срок е започнал да тече на 26 януари 2007 г., а тя е подала оплакванията си на 26 март 2008 г.

Съдът посочва, че както твърди и правителството, краткият престой на първия жалбоподател в страната (общо две години и седем месеца, от които четири месеца е бил задържан в СДВНЧ в Бусманци) и това, че връзките му с държавата се основават до голяма степен на неговия бизнес, поставят под съмнение съществуването на истински семеен живот между двамата жалбоподатели. Въпреки това, за целите на анализа си, Съдът е готов да приеме, че те са имали семеен живот и че експулсирането на г-н Абулел представлява намеса в него.

Съдът отбелязва, че жалбоподателят не е повдигнал на национално ниво оплакването си по чл. 8 от Конвенцията, а именно, че експулсирането му би засегнало правото му на зачитане на семейния живот. Той не е посочил това в първата си жалба срещу заповедта за експулсиране, а в писменото си становище пред ВАС съвсем накратко го споменава като само отбелязва, че семейството му е било „разделено повече от година“. По-голямата част от аргументите му в производството пред националния съд се отнасят до дейността на неговото дружество и твърденията, че се занимава с трафик на наркотици.

В предишни дела срещу България относно експулсирането на чужденци, основано на съображения, свързани с националната сигурност, Съдът е намирал нарушение на чл. 8 от Конвенцията поради липсата на достатъчно гаранции срещу произвол, водеща до това, че намесата в правото на жалбоподателите на зачитане на семейния живот не е била „предвидена в закона“. В настоящия случай обаче Съдът не може да достигне до извода, че процедурата пред националните власти не предлага такива гаранции, защото въпросът за правото на зачитане на семейния живот на жалбоподателя, не е бил повдигнат пред националните съдилища и не е разглеждан от тях.

Следователно оплакването на първия жалбоподател по чл. 8 от Конвенцията е явно необосновано и трябва да бъде отхвърлено в съответствие с чл. 35 § 3 (а) и § 4 от Конвенцията.

По отношение на оплакването по чл. 13 от Конвенцията, на първо място, Съдът отбелязва, че жалбоподателят е имал право да обжалва заповедта за експулсиране пред Министъра на вътрешните работи. В релевантния период законодателството не е предвиждало обжалване пред съд, въпреки това Софийският градски съд е приел за разглеждане подадената жалба пред него. С оглед на последвали законодателни промени, жалбата била изпратена по подсъдност на ВАС.

За разлика от други подобни дела в същия период, по това дело ВАС е бил информиран за причините, на които се основава заповедта за експулсиране, тъй като са му били представени извлечения от документите, въз основа на които е взето това решение, а именно предложение RB2020001-001-03/Пд/С-3533/25.09.2006 и справка RB2020001-001-03/Пд/С-3532/25.09.2006. Още повече, не се оспорва, че ВАС е компетентен да разгледа твърдението, че жалбоподателят представлява заплаха за националната сигурност и ако го намери за неоснователно, е можел да отмени заповедта за експулсиране от 25 септември 2006 г.

Извлечения от посочените документи са били предоставени и на жалбоподателя, поради което той е бил наясно с конкретните факти срещу него. Той е бил представляван от адвокат и е могъл да изложи аргументите си. Въпреки, че производството е било състезателно само до определена степен поради мерки за сигурност като скриване на имената на други лица, споменати в документите, Съдът припомня, че съгласно чл. 13 от Конвенцията, обстоятелствата около твърдяно

нарушение може да доведат до определени ограничения на средството за защита. В настоящия случай тези ограничения не са били необосновани.

В допълнение, жалбоподателят е пропуснал да повдигне оплакванията си във връзка с правото на зачитане на семейния му живот. С оглед изложеното, Съдът не може да достигне до извода, че жалбоподателят не е имал на разположение средство за защита във връзка с оплакванията му по чл. 8 от Конвенцията, както се изисква от чл. 13 и отхвърля и това оплакване като явно необосновано.

Останалите оплаквания, повдигнати от жалбоподателя Съдът също счита за явно необосновани.

„Димчо Димов срещу България“

жалба № 57123/08

Решение от 16.12.2014 г.⁸

Нарушения на чл. 3 от Конвенцията в неговия материален и процесуален аспект.

Нарушение на чл. 8 от Конвенцията.

23

Жалбата се отнася до имобилизирането на г-н Димчо Димов в продължение на девет дни (от 30 април до 7 май) на легло в Медицинския център към Варненския затвор, както и с контролирането от страна на затворническите власти на неговата кореспонденция. С оглед обстоятелствата по делото Съдът заключава, че след 30 април разглежданата мярка вече не е била обоснована от поведението на жалбоподателя, продължителността ѝ е била прекомерна, а начинът на нейното изпълнение е причинило на жалбоподателя силно физическо и психическо страдание, поради което представлява нечовешко отношение. Съдът счита, че извършената предварителна проверка относно случая е имала ограничен обхват и не са засегнати основните аспекти от оплакването на жалбоподателя. Поради това намира нарушения на чл. 3 от Конвенцията (забрана на изтезанията и нечовешкото и унижително отношение) в неговия материален и процесуален аспект. Разглеждайки

⁸ <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-148675>

Към 01.01.2015 г. решението на Съда не е влязло в сила.

оплакванията по чл. 8 от Конвенцията (право на зачитане на личния и семейния живот), Съдът се позовава на решението си по делото „Петров срещу България“ (№ 15197/02, §§ 43 и 44), в което при сходни обстоятелства е намерил нарушение на тази разпоредба. Съдът счита, че ситуацията в настоящия случай не се различава от вече разгледаната, поради което заключава, че е налице нарушение и на чл. 8 от Конвенцията.

**Фактите и
оплакванията**

На 29 април 2008 г., след като жалбоподателят (който страдал от личностно разстройство) посочил, че възнамерява да се самоанарани, началникът на Варненския затвора наредил обездвижването му на легло в Медицинския център към затвора. На следващия ден, жалбоподателят подписал декларация, че няма да извършва актове на самоанараняване. Въпреки това, останал обездвижен до 7 май 2008 г. включително, период от девет последователни дни, през които е отвързван само три пъти на ден, за да посещава тоалетна и да се храни. През юни 2009 г. жалбоподателят подал оплакване до Варненската окръжна прокуратура срещу затворническия персонал и започнала предварителна проверка по случая. През юли 2009 г. прокурорът отказал образуването на наказателно производство. Г-н Димов обжалвал постановлението, но без успех. Междувременно, на 17 май 2008 г., затворническите власти отказали изпращането на писмо от г-н Димов до ЕСПЧ, в което изразявал намерението си да подаде жалба, с довода, че самият той трябвало да плати пощенските разходи. Също така, върху няколко писма на жалбоподателя до неговите процесуални представители през 2008 г. и 2009 г., затворническите власти поставили печати, като към две от тях добавили писмени бележки по повдигнатите в писмата въпроси.

Позовавайки се на чл. 3 от Конвенцията (забрана на изтезанията и нечовешкото и унизително отношение), г-н Димов се оплаква от това, че е бил обездвижен в продължение на девет дни и не е проведено ефективно разследване по случая. На основание чл. 8 от Конвенцията (право на зачитане на личния и семейния живот) той повдига оплакване, че затворническите власти са контролирали неговата кореспонденция и са отказали да изпратят на техни разноски едно от писмата му до ЕСПЧ. На последно място, г-н Димов се оплаква от отказа на властите да дадат на процесуалните му представители документи, свързани с посочената мярка и да изпратят едно от писмата му до ЕСПЧ, като по този начин са възпрепятствали подаването на жалба до Съда в нарушение на чл. 34 от Конвенцията (право на индивидуална жалба).

Правото

Съдът, за да определи дали приложената спрямо жалбоподателя мярка е съвместима с чл. 3 от Конвенцията взима предвид основанията за налагането ѝ, нейната продължителност и начин на изпълнение, както и физическия и психическия ѝ ефект върху жалбоподателя.

Според Съда, затворническите власти не могат да бъдат обвинени, че са взели решение, жалбоподателят да бъде временно обездвижен. Като се има предвид неговото заболяване и това, че и преди е опитвал да се самонарани, в конкретния случай е съществувал непосредствен и сериозен риск да направи същото.

Съдът обаче посочва, че на 30 април 2008 г. са били налице съществени и достатъчно сериозни обстоятелства, които да покажат, че взетата мярка е постигнала целта си: жалбоподателят вече е прекарал няколко часа обездвижен на леглото; оплакал се е от болки в дясната ръка, гърба и десния крак, и е подписал изявление, че се отказва от намерението да се самонарани. Изглежда, че основната причина да не бъде освободен още в същия ден е подписването на изявлението след приключването на работното време на затворническата администрация и последвалите шест почивни дни в началото на месец май. По отношение на изпълнението на наложената мярка, Съдът отбелязва, че не е използвано специализирано оборудване. Съдът също така посочва, че жалбоподателят е имал няколко хронични заболявания и малко след разглежданите събития е претърпял операция на дясната ръка, което следва да покаже, че тази мярка само е влошила неговото състояние и му е причинила физическа болка. Съдът намира, че продължителното обездвижване на жалбоподателя му е причинило и значително психическо страдание.

Той счита, че след 30 април разглежданата мярка вече не е била обоснована от поведението на жалбоподателя, продължителността ѝ е била прекомерна, а начинът на нейното изпълнение е причинило на жалбоподателя силно физическо и психическо страдание, поради което представлява нечовешко отношение. Съответно, Съдът приема, че е налице нарушение на чл. 3 от Конвенцията в неговия материален аспект.

Разглеждайки твърдението на жалбоподателя, че не е проведено ефективно разследване по случая, Съдът намира, че извършената предварителна проверка е имала ограничен обхват и не са засегнати основните аспекти от оплакването на жалбоподателя. Поради това е налице нарушение на чл. 3 от Конвенцията и в неговия процесуален аспект.

На следващо място Съдът се произнася по твърденията за нарушение на чл. 8 от Конвенцията. Съдът вече е разглеждал въпроса дали системната проверка на кореспонденцията на лишените от свобода по чл. 33, ал. 1 от Закона за изпълнение на наказанията от 1969 г. (отм.) е била съвместима с чл. 8 от Конвенцията. В решението си по делото „Петров срещу България“ (№ 15197/02, §§ 43 и 44),

Съдът е намерил, че предоставеното на затворническата администрация общо право да контролира кореспонденцията на лишените от свобода, включително писма от техните процесуални представители, не е съпроводено от необходимите гаранции за защита на индивидуалните права срещу произвол, поради което е налице нарушение на чл. 8 от Конвенцията. Съдът намира, че ситуацията в разглежданото дело не е по-различна, поради което счита, че е налице нарушение на чл. 8 от Конвенцията.

На последно място са разгледани твърденията на жалбоподателя, че е бил възпрепятстван да подаде жалба до Съда.

От документите по делото действително се установява, че затворническите власти са отказали да изпратят до Съда писмото на жалбоподателя от 17 май 2008 г. Съдът отбелязва, че релевантното законодателство относно кореспонденцията на лишените от свобода се ограничавало само до посочването, че те имат право да изпращат и получават писма, без ограничение на техния брой, без конкретизиране кой трябва да поема разходите. Нито ЗИН от 1969 г., нито Правилника по прилагането му изрично регламентирали разликата между „официална кореспонденция“ и „частна кореспонденция“. Тази празнота в законодателството директно засегнала жалбоподателя, защото изпращането на неговото писмо било отказано поради частния му характер.

Съдът отбелязва, че въпреки гореизложеното, на 6 ноември 2008 г. е получил настоящата жалба чрез Българския Хелзинкски комитет – неправителствена организация, на която затворническите власти често изпращали писма от жалбоподателя. Следователно, той не е бил възпрепятстван да подаде жалба.

Освен това, Съдът установява, че неправителствената организация, представляваща жалбоподателя не е била възпрепятствана да получи необходимата информация относно наложената на жалбоподателя мярка, както и че администрацията на затвора и прокуратурата добросъвестно са ѝ съдействали. С оглед изложеното Съдът приема, че властите не са нарушили задължението си, произтичащо от чл. 34, изречение второ от Конвенцията.

Съдът е присъдил на жалбоподателя обезщетение за неимуществени вреди в размер на 12 000 евро, както и 4 000 евро за разходи и разноски, които да бъдат платени на Български Хелзинкски комитет.

Приятелски споразумения и едностранни декларации

Съдът реши да заличи от списъка на делата на основание чл. 39 от Конвенцията една жалба срещу България, по която беше постигнато приятелско споразумение – „*Коняров срещу България*“ (жалба № 63205/11).

Съдът одобри едностранната декларация на правителството по жалба № 8973/09 („*Велинова срещу България*“) и на основание чл. 37, § 1, с) от Конвенцията реши да я заличи от списъка на делата.

Какво представляват приятелските споразумения и едностранните декларации⁹

Приятелско споразумение

Процедурата за постигане на приятелско споразумение е уредена в чл. 39 от Конвенцията¹⁰ и чл. 62 от Правилата на ЕСПЧ¹¹. На всеки етап от производството Съдът може да се постави на разположение на страните с цел постигане на приятелско споразумение. Въз основа на постигнатото споразумение делото може да бъде приключено. Когато държавата и жалбоподателят се споразумеят относно уреждането на спора, това споразумение обикновено включва и предоставяне на обезщетение на жалбоподателя. След като се запознае с условията на приятелското споразумение и в случай, че зачитането на правата на човека не изисква разглеждането на делото да продължи, Съдът заличава жалбата от списъка на делата с решение, ограничаващо се до кратко изложение на фактите и на постигнатото споразумение. Ако не бъде постигнато споразумение, Съдът продължава разглеждането на делото по същество.

В съответствие с чл. 39, § 2 от Конвенцията преговорите за постигане на приятелско споразумение са поверителни.

Едностранна декларация

Процедурата е уредена в чл. 62А от Правилата на ЕСПЧ.

В случай, че процедурата за постигане на приятелско споразумение е била неуспешна, правителството може да направи искане делото да бъде заличено от списъка на делата и да представи декларация, с която ясно признава наличието на нарушение на Конвенцията и се задължава да предостави на жалбоподателя

⁹ Източник: http://www.echr.coe.int/Documents/Unilateral_declarations_ENG.pdf

¹⁰ http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_BUL.pdf

¹¹ http://www.echr.coe.int/Documents/Rules_Court_ENG.pdf

обезщетение и, ако е необходимо, да предприеме допълнителни мерки. В изключителни случаи искане и декларация могат да бъдат направени и без предхождащи ги преговори за постигане на приятелско споразумение.

Всички видове дела могат да бъдат приключени с едностранни декларации, но декларациите по чувствителни и сложни случаи, както и тези относно най-сериозните нарушения на правата на човека, се разглеждат с особена грижа и внимание в светлината на критериите, приети от Съда в решението по делото „*Tashin Acar v. Turkey*” (жалба № 26307/95).¹²

За разлика от процедурата за постигане на приятелско споразумение, която е поверителна, подаването на едностранна декларация се прави в публично и състезателно производство.

След получаването на декларацията, жалбоподателят бива поканен да представи своите коментари. Ако жалбоподателят е съгласен с условията на едностранната декларация, с решение делото ще бъде заличено от списъка на делата както при приятелско споразумение, а неговото изпълнение ще се следи от Комитета на министрите.

Дори жалбоподателят да желае разглеждането на жалбата да продължи, Съдът решава дали това е оправдано или не.¹³ За да прецени, че по-нататъшното разглеждане на жалбата е неоправдано, едностранната декларация трябва да отговаря на следните критерии (изброяването не е изчерпателно):

- Съществуването на достатъчно добре установена практика на Съда по повдигнатите в жалбата въпроси;
- Ясно признание на нарушението на Конвенцията по отношение на жалбоподателя – с изрично посочване на същността на нарушението;
- Адекватно обезщетение;
- При необходимост задължаване на държавата да приеме общи мерки (изменение на законодателството, административната практика, нови политики и т.н.);
- Зачитане на правата на човека: едностранната декларация трябва да предостави на Съда достатъчно основание, за да приеме, че зачитането на правата на човека не изисква разглеждането на жалбата да продължи.

Ако Съдът приеме, че едностранната декларация отговаря на тези критерии, той я одобрява с решение за заличаване на жалбата от списъка на делата. Ако декларацията не съдържа задължение за заплащане на направени разходи и разноски (или ако предложената сума е твърде ниска), Съдът може по изключение да присъди такива на основание чл. 43, § 4 от Правилата на Съда.

В случай че едностранната декларация е направена преди обявяването на жалбата за допустима, Съдът постановява одобряването

¹² *Tashin Acar v. Turkey* (preliminary objection) [GC], no. 26307/95, 6 May 2003

¹³ Чл. 37 от ЕКПЧ.

на едностранната декларация и заличаването на жалбата с решение (decision), което не се изпраща на Комитета на министрите и той не следи за неговото изпълнение. При неизпълнение от страна на правителството на посочените индивидуални мерки, жалбоподателят може да поиска възстановяването на делото в списъка на делата.

В случай че едностранната декларация е направена след обявяването на жалбата за допустима (по-редкият случай), Съдът може да я одобри и да заличи делото чрез решение (judgment), което се изпраща на Комитета на министрите за наблюдение на изпълнението¹⁴.

¹⁴ Виж чл. 43 § 3 от Правилата на Съда